

Tarih: 16.01.2011
Sayı: 2011/01

Yurtdışına kâr transferi 8 yılda 54 milyar doları aştı

2003-2010 yıllarını kapsayan 8 yılda, şirketlerin kâr aktarımı, faiz ödemeleri ve portföy yatırımları aracılığıyla, Türkiye'den yurtdışına götürdüğü "net kâr transferi" 54 milyar doları aştı.

Türkiye 2010 yılında cari açıkta yaklaşık 45 milyar dolar ile rekora koşarken, yıllardır açığın finansmanını sıcak para aramasının faturası ağır oldu.

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın (İSMMMMO) "**Faiz ve Kâr Transferi - 2011**" adlı raporuna göre; 8 yılda yurtdışına giden para 54 milyar dolar.

Merkez Bankası ve Hazine'nin rakamlarından yararlanılarak hazırlanan rapora göre şirketlerin kâr aktarımı, faiz ödemeleri ve portföy yatırımları aracılığıyla 2003-2010 yıllarını kapsayan 8 yılda, Türkiye'den yurtdışına giden "**net kâr transferi**" 54 milyar doları buldu. Verilere göre; 2010 yılının 11 ayında gerçekleşen net kâr transferi de 7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti.

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İSMMMMO) Başkanı Yahya Arıkan ekonominin sıcak paraya değil sanayiciye teslim edilmesi gerektiğini belirterek şöyle konuştu: "Yabancı sermaye ülkemize gelip, borsada kazanıp hiç vergi vermeden gidiyor. Doğrudan yatırımların payı azalırken, sıcak para girişiyle büyük faiz geliri elde ediliyor. Yabancı sermayenin, vergi vererek daha uzun süreli burada kalmasının yolları bulunmalı."

İSMMMMO Başkanı Arıkan artık iktidarın da mevcut tabloyu gördüğünü, Merkez Bankası aracılığıyla sıcak para girişini sınırlamaya yönelik adımlar atmasının olumlu olduğunu belirtti. Arıkan esas olanın fabrika kurmak için giren para olması gerektiğini vurgulayarak, "Yabancı para uzun vadeli yatırım araçlarına yönlendirilmeli. Kalıcı yatırıma vergi indirimi ve teşvik olmalı. Olumsuzluğun farkına varılmışsa en önemli

arelerden biri de Tobin vergisi türü önlemleri uygulamaktır. Yoksa tablo hiç iyi değil. Yıl sonu resmi rakamları cari açığı 45 milyar dolara getirebilir. Bu milli gelirin yüzde 6'sını geçmesi demek. Acilen sıcak paranın ateşi alınmalı” diye konuştu.

KRONİKLEŐEN SORUN: CARİ AÇIK

CARİ AÇIK RAKAMI 2010'DA REKORA KOŐTU (Milyon Dolar)	
2003	-7,515
2004	-14,431
2005	-22,198
2006	-32,193
2007	-38,311
2008	-41,946
2009	-14,297
2010^(11 aylık)	-41,630
2003-2010 TOPLAM	-212,521

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın “**Faiz ve Kr Transferi - 2011**” adlı raporundaki bulgular ise Şöyle:

Merkez Bankası tarafından açıklanan son rakamlara göre Türkiye'nin cari işlemler açığı 2010 yılında kasım ayı sonu itibariyle 41.6 milyar dolara ulaştı ve yılın rekor seviyede bir açıkla kapanması kesinleşti.

Ekonomistler cari açığın yılın tamamında 45 milyar doları aşacağını tahmin ediyor. 2009'un aynı döneminde açık rakamının yaklaşık 14 milyar dolar düzeyinde olduğu dikkate alınırsa çok ciddi bir artışla karşı karşıya olunduğu ortaya çıkıyor.

2009 yılında cari açığın 14 milyar dolar gibi düşük bir rakamda kalmasına karşın demeler dengesi bilançosu yılı 800 milyon dolar artıda kapatmıştı. Geçen yıl ise cari

açık rekor seviyelere yükselmesine karşın döviz dengesi bozulmadı, sermaye hareketleriyle birlikte demeler dengesinde 13 milyar dolarlık bir artı oluştu.

Ekonomik parametreler cari açığın kapatılmasındaki finansmanın ise bankaların aldığı borçlar ve sıcak para girişiyle dengelenmeye çalışıldığını işaret ediyor. Bankalar geçen yılın ilk 11 ayında net olarak 33 milyar dolar borçlanırken cari açığın yüzde 80'ini finanse etmiş oldu. Açığın geri kalanı ise yaklaşık 20 milyar dolarlık kısa vadeli portföy yatırımları girişiyle karşılandı. Bunun 15.6 milyar dolarını devlet iç borçlanma senetleri için gelen yatırımlar, 4.2 milyar dolarını ise hisse senedi alımları oluşturdu.

DOğRUDAN SERMAYE YATIRIMLARINDA GERİLEME

Türkiye'ye gelen kalıcı yatırımlar olan doğrudan sermaye yatırımları ise 6.2 milyar dolarda kaldı. Oysa ki 2006'dan 2008'e üç yıllık dönemde doğrudan yatırımlar 20 milyar dolar civarında seyretmişti.

Dünya ekonomisindeki kriz doğrudan yatırımların 2009'da 8.2 milyar dolara inmesine neden oldu. Geçen yıl Türk ekonomisi hızla yukarı bir atak yapmasına, yaklaşık

yüzde 8 büyüme hızına karşın doğrudan yatırımlar düşmeye devam etti.

KÂR TRANSFERİ HIZ KESMİYOR

8 YILDA 54 MİLYAR DOLAR NET KAR TRANSFERİ OLDU	
Yıllar	(Milyon Dolar)
2003	-5,557
2004	-5,609
2005	-5,839
2006	-6,656
2007	-7,103
2008	-8,159
2009	-8,134
2010 (11 aylık)	-6,940
2003-2010 TOPLAM	-53,997

Tüm bu rakamların yanı sıra 2010'da ülkeden dışarıya transfer edilen para miktarı yüksek seviyelerini korudu. Şirketlerin kâr transferi, faiz ödemeleri ve portföy yatırımları aracılığıyla yurtdışına transfer edilen para miktarı toplamda 10.6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti. 2009 yılında doğrudan yatırımlar aracılığıyla transfer edilen kâr tutarı 2.9 milyar dolar olurken 2010'un ilk 11 ayında rakam 2.6 milyar doları aştı. Portföy yatırımları aracılığıyla çıkan para 3 milyar dolar, faiz gideri ise 4.8 milyar dolar oldu. Ayrıca ücret ödemeleriyle 158 milyon dolarlık bir çıkış gerçekleşti. Gelir dengesi net olarak 11 ayda 7 milyar dolar açık verdi.

Merkez Bankası ödemeler dengesi verilerinden yapılan hesaplama göre mevcut iktidarın dönemini kapsayan 2003-2010 yılları arasında yabancıların, Türkiye'den yaptıkları kâr transferi 89 milyar dolar oldu. Kar transferleriyle Türkiye'nin elde ettiği 35 milyar dolarlık gelir düşüldüğünde net kâr transferi 54 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Türkiye'den yabancıların 1986'dan itibaren son 25 yılda yaptıkları kâr transferlerinin toplamı ise 165.5 milyar dolar düzeyine ulaştı. Kâr transferiyle elde edilen 59.7 milyar dolar düşüldüğü zaman dışarıya net kâr transferi 105.8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti.

AÇIĞI BORÇLA KAPATIYORUZ

İlk 11 aylık verilere göre 41.6 milyar dolarlık cari açığın finansmanında bankacılık kesimi ve borçlanma senetlerinin büyük rol oynadığı görülüyor. Bankalar bu dönemde yaklaşık 22.3 milyar dolarlık kaynak sağladı.

Bunun 12.3 milyar dolarını dışarıdan sağlanan mevduat, 10 milyar dolarını ise krediler oluşturdu. Hazine ise gelen sıcak para karşılığında 14.3 milyar dolar borçlanırken, toplamda 36.6 milyar dolar, yani cari açığın yüzde 88'i borçla finanse edildi.

TÜRKİYE'NİN DIŞ BORCU GİDEREK ARTIYOR

Hazine Müsteşarlığı verilerine göre ise Türkiye'nin brüt dış borç stoku 2010 yılı üçüncü çeyreği sonu itibarıyla 282.3 milyar dolar oldu. Verilere göre bu miktarda aslan payı 178.7 milyar dolar ile özel sektörün.

Özel sektör borçlarının toplam dış borç stoku içerisindeki payı yüzde 63.9. Kamu kesimi borçlarının payı ise 91.3 milyar dolar ile yüzde 32.3 oldu. En az borcu olan kurum ise Merkez Bankası. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın yüzde 4.35 oranındaki borcunun toplam tutarı 12.3 milyar dolar.

TÜRKİYE'NİN BRÜT DIŞ BORÇ STOKU						
Milyar \$	2005	2006	2007	2008	2009	2010 3.çeyrek
TOPLAM DIŞ BORÇ	169,9	208	250	277	268	282,3
Kısa Vade	38,3	42,6	43,1	50,4	49,4	68,1
Uzun Vade	131,6	165,2	206	227	219	214,2
KAMU SEKTÖRÜ	70,4	71,6	73,5	78	83,5	91,3
Kısa Vade	2,1	1,8	2,2	3,2	3,6	7
Uzun Vade	68,3	69,8	71,4	75	79,9	84,3
TCMB	15,4	15,7	15,8	14	13,3	12,3
Kısa Vade	2,8	2,6	2,3	1,9	1,8	1,6
Uzun Vade	12,7	13,1	13,5	12,2	11,5	10,7
ÖZEL SEKTÖR	84,1	121	160	185	172	178,7
Kısa Vade	33,4	38,3	38,7	45,3	44	59,5
Uzun Vade	50,7	82,3	122	139	128	119,2

KAMUNUN BORCU UZUN VADELİ

Kamu kesimi dış borçlarının büyük bir çoğunluğu orta-uzun vadeli dış borçlardan oluştu. 91,3 milyar dolarlık borcun 84,3 milyar doları uzun vadeli, bu miktarın 43,8 milyar doları tutarındaki kısmı uluslararası finansal piyasalarda gerçekleştirilen tahvil ihraçları stokundan oluşuyor.

Merkezi yönetim dışında kalan mahalli idareler, fonlar, kamu bankaları, KİT'ler ve diğer finansal olmayan kamu kuruluşlarının toplam dış borçları, 2010 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla 13,4 milyar dolar tutarında gerçekleşti.

Özel sektörde ise durum daha ciddi... 178,7 milyar dolarlık borcun 59,5 milyar doları kısa vadeli borçtan oluşuyor. Bu tutar içinde bankacılık sektörünün payı 36,8 milyar dolar ile yüzde 62 oldu. Özel sektörün orta-uzun vadeli dış borçları ise aynı dönemde 119,2 milyar dolar olarak gerçekleşti. Finansal olmayan kuruluşlar 85,4 milyar dolar ile uzun vadeli özel sektör dış borç stoku içinde en büyük paya sahip oldu.

KAMU 2011'DE 10,5 MİLYAR DOLAR ÖDEYECEK

Devlet, 2011 ve 2012 yıllarındaki 10'ar milyar dolarlık ödemenin ardından, dış borç ödemelerinde görece rahat bir döneme girecek. Ödeyeceği en yüksek miktar ise

DEVLET HANGİ YIL NE ÖDEYECEK? (Milyon USD)

Yıllar	Anapara	Faiz	Toplam
2010	2,341	1,279	3,62
2011	6,725	3,747	10,472
2012	6,567	3,457	10,025
2013	4,5603	3,15	7,71
2014	5,399	2,914	8,313
2015	4,504	2,588	7,092
2016	4,859	2,446	7,305
2017 ve sonrası	38,608	18,968	57,576
TOPLAM	73,563	38,55	112,113

2011 yılındaki 10,5 milyar dolar olacak. Devletin yaklaşık 10 yılda ödeyeceği toplam miktar 112 milyar doları aşacak.

Ödenecek tutarlara göre anapara ve faiz dengesi de oldukça ağır bir tabloyu ortaya koyuyor. Yaklaşık 10 yılda ödenecek faiz rakamı 38,5 milyar doları buluyor.

ÖZEL SEKTÖRÜ ZOR BİR YIL BEKLİYOR

Merkez Bankası'nın raporuna göre ise uluslararası kredi piyasalarının daralmasıyla 2008 yılının son çeyreğinden itibaren özel sektörün dış borç çevirme oranları hızla

ÖZEL SEKTÖR NE KADAR DIŞ BORÇ ÖDEYECEK?

Yıllar	Milyar USD
2011 yılı	32
2012 yılı	24,8
2013 yılı	19,7
2014 yılı	12,1
2015 ve sonrası	47,4

gerilemiş, 2009 yılının ardından 2010 yılının ilk çeyreğinde de özel sektör net kredi geri ödeyicisi konumda olmuştu. Bu nedenle de haziran ayından itibaren özel sektörün yurt içi bankalardan döviz kredisi kullanma imkânları da artırıldı. Bankacılık sektörünün yurt içine açtığı yabancı para cinsinden kredilerdeki gelişim bu görüşü destekliyor.

2017 yılına kadar toplam 136 milyar dolar olan dış borç ödemesi yapacak olan özel sektör, en büyük tutarı bu yıl ödeyecek. Ödenecek tutar ise 32 milyar dolar.

Vade süreleri göz önüne alındığında özel sektörün 2011'de 32 milyar, 2012'de 24,8 milyar, 2013'de 19,7 milyar, 2014'de 12,1 milyar, 2015 ve sonrasında 47,4 milyar dolar dış borç ödemesi yapması gerekiyor.

EN ÇOK BORÇ İNGİLTERE'YE

ÖZEL SEKTÖRÜN ÜLKELERE GÖRE BORCU(*) (* Milyar USD, 2010 Ocak-Temmuz)	
İngiltere	23,8
ABD	13,3
Bahreyn	13,1
Lüksemburg	11,3
Almanya	11,4
Hollanda	11

Özel sektörün yurtdışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun görünümü de pek iç açıcı değil.

Özel sektörün yurtdışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun 72 milyar 15,9 milyon doları ABD Doları'ndan, 30 milyar 993,1 milyon doları Euro, 3 milyar 916,9 milyon doları da diğer dövizlerin ABD Doları karşılığında oluşuyor.

ÖZEL SEKTÖRÜN SEKTÖRLERE GÖRE BORÇ DAĞILIMI

SEKTÖRLER	Sabit Faizli Kredi % Payı	Değişken Faizli Kredi % Payı	ABD Doları Karşılığı (2010 Ağustos)	Toplam İçindeki % Payı
TOPLAM	35,4	64,6	117.956.411.813	100,0
I- FİNANSAL	45,1	54,9	34.013.360.899	28,8
	41,8	58,2	28.272.350.751	24,0
	61,1	38,9	5.741.010.148	4,9
II- FİNANSAL OLMAYAN	31,4	68,6	83.943.050.914	71,2
TARIM SEKTÖRÜ	43,4	56,6	570.196.622	0,5
SİNAİ SEKTÖRLER	29,5	70,5	36.505.877.651	30,9
HİZMETLER SEKTÖRÜ	32,8	67,2	46.866.976.641	39,7

8 YILDA TOPLAM CARİ AÇIK 212.5 MİLYAR DOLARA ULAŞTI

ÖDEMELER DENGESİ ANALİTİK SUNUM *

(Milyon ABD Dolar)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 Ocak-Kasım	2003-2010 dönemi
CARİ İŞLEMLER HESABI	-7.515	-14.431	-22.198	-32.193	-38.311	-41.946	-14.297	-41.630	-212.521
İhracat f.o.b.	52.394	68.535	78.365	93.612	115.361	140.800	109.646	108.493	767.206
İthalat f.o.b.	-65.883	-91.271	-111.445	-134.669	-162.156	-193.821	-134.540	-157.477	-1.051.262
FINANS HESABI	7.162	17.702	42.660	42.689	48.707	33.547	10.540	51.251	254.258
Yurtiçinde Doğrudan Yatırım	1.702	2.785	10.031	20.185	22.047	18.269	8.258	6.257	89.534
Portföy Hesabı-Yükümlülükler	3.851	9.411	14.670	11.402	2.780	-3.770	2.938	19.819	61.101
Hisse Senetleri	905	1.427	5.669	1.939	5.138	716	2.827	4.253	22.874
Borç Senetleri	2.946	7.984	9.001	9.463	-2.358	-4.486	111	15.566	38.227
Diğer Yatırımlar-Yükümlülükler	4.461	14.657	20.834	29.492	32.902	33.808	-6.849	20.153	149.458
Merkez Bankası	497	-209	-787	-1.268	-1.450	-1.791	-901	-491	-6.400
Genel Hükümet	-2.194	-1.163	-2.165	-712	82	1.742	1.603	2.607	-200
Bankalar	2.846	6.564	10.524	11.704	3.736	8.195	1.357	21.743	66.669
Diğer Sektörler	3.312	9.465	13.262	19.768	30.534	25.662	-8.908	-3.706	89.389
NET HATA VE NOKSAN	4.450	1.071	2.738	129	1.619	5.641	4.548	3.530	23.726
GENEL DENGE	4.097	4.342	23.200	10.625	12.015	-2.758	791	13.151	65.463

8 YILIN BİLANÇOSU: 54 MİLYAR DOLAR

(Milyon ABD Dolar)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Ocak-Kasım 2010	2003-2010 dönemi
GELİR DENGESİ (NET)	-5.557	-5.609	-5.839	-6.656	-7.103	-8.159	-8.134	-6.940	-53.997
Gelir	2.246	2.651	3.644	4.418	6.423	6.889	5.164	3.679	35.114
Gider	-7.803	-8.260	-9.483	-11.074	-13.526	-15.048	-13.298	-10.619	-89.111
Ücret Ödemeleri (net)			-60	-72	-67	-66	-105	-117	-487
Gelir			36	35	39	45	36	41	232
Gider			-96	-107	-106	-111	-141	-158	-719
Doğrudan Yatırımlar (net)	-440	-799	-850	-1.053	-2.100	-2.610	-2.729	-2.483	-13.064
Gelir	203	244	201	129	108	327	182	159	1.553
Gider	-643	-1.043	-1.051	-1.182	-2.208	-2.937	-2.911	-2.642	-14.617
Portföy Yatırımları (net)	-1.207	-1.195	-924	-662	383	972	267	-534	-2.900
Gelir	1.409	1.710	2.402	2.801	4.118	4.495	3.261	2.511	22.707
Gider	-2.616	-2.905	-3.326	-3.463	-3.735	-3.523	-2.994	-3.045	-25.607
Diğer Yatırımlar (net)	-3.910	-3.615	-4.005	-4.869	-5.319	-6.455	-5.567	-3.806	-37.546
Faiz Geliri	634	697	1.005	1.453	2.158	2.022	1.685	968	10.622
Faiz Gideri	-4.544	-4.312	-5.010	-6.322	-7.477	-8.477	-7.252	-4.774	-48.168